

Cendres

LLIBRES NARRATIVA / 10 GENER, 2019

Un vespre al paradís és un altre recorregut pel món de la nord-americana Lucia Berlin després que es publicués, l'any 2016, el recull de contes *Manual per a dones de fer feines*. La tasca de L'Altra Editorial per donar a conèixer aquestes obres en català va tenir bona acollida i va merèixer el Premi Llibreter. Suposo que per a la majoria de lectors del país Berlin era una desconeguda, i per tant l'efecte de la curiositat per descobrir-ne els secrets tenia un component diferent en relació a les circumstàncies que es donen quan es rescata algun autor relegat de l'espai de les novetats, com podria ser el cas, ara ja fa uns anys, del també nord-americà John Fante. Berlin no és un referent que cal revisar, no s'associa a uns gustos determinats per les generacions lectores precedents, per això hi ha una mena de frescor afegida a la seva prosa. Es podria incloure en la tradició del conte modern que s'encadena al llarg de tot el segle XX amb una marcada influència de Txékhov. El crític Harold Bloom dibuixa una òrbita que qualifica d'impressionista amb la qual emparenta, en aquest sentit, els contes de Joyce, de Hemingway i de Flannery O'Connor, per citar tres noms, i la contraposa a una línia estètica més allunyada de la percepció i sensació fidels a la realitat ordinària, i per tant de l'ordre de la fantasia. Aquesta seria la tradició de Kafka i Borges. No sé si Bloom situaria en l'entremig un autor com David Foster Wallace, sobre l'estil del qual Vicenç Pagès ha observat les diferències amb la «fórmula sacralitzada en càtedres i tallers literaris d'arreu del món» que beu dels contes d'Anton Txékhov, i que fent una «esporgada» de la narrativa i la moral ha donat com a resultat les peces de Raymond Carver i dels seus epígons, amb una «munició de ficcions desnerides i escleròtiques».

Però tornem a Lucia Berlin. A *Manual per a dones de fer feines* ens la presentava Lydia Davis, amb un pròleg afinat i còmplice amb la seva amiga i col·lega, i aconseguia extreure alguns detalls essencials de l'art dels contes i de la vida de Berlin amb una llum que complementarà la fascinació que cadascú pot experimentar —o en tot cas alguna cosa semblant si ja va adoptar amistosament el recull anterior— quan llegeixi aquest nou llibre. Aquí és el seu fill gran qui fa el pròleg: un mort que vol llegar el millor de la seva mare morta. Els dos primers contes ens parlen del temps de la Segona Guerra Mundial i de dues nenes, dues amigues que, textualment, es passen el dia segellant promeses amb sang, que procedeixen d'origens diferents i viuen a Texas, prop de la frontera amb Mèxic. La Hope ve d'una família siriana, mentre que la narradora, *alter ego* de l'escriptora, creix caòticament entre parents desavinguts, l'avi racista, la Mamie, una àvia amb qui llegeix la Bíblia, i una

mare que espera que el seu marit torni de la guerra tot endrapant bastonets de formatge. Les nenes corren pel carrer com el pore de Sant Antoni, juguen amb el que troben al voltant d'una foneria atretes per un paisatge que, com en altres contes, no acaba de ser ni urbà ni rural i que suposa un espectacle màgic per a elles. «Entre les plantes, per tot el solar, hi havia vidres trencats tenyits pel sol de diferents tonalitats de lavanda. En aquella hora del dia, al capvespre, el sol queia sobre el solar amb una inclinació que feia que la llum semblés venir de sota, de dins dels brots florits, de les pedres d'ametista.» Una colla de nois del barri les deixen participar en la venda de cartrons per a un sorteig de tocadors musicals que no existeixen, i elles, més o menys conscients de l'estafa, s'ho agafen com un joc, i com una manera de poder fer diners per comprar uns patins. Això ens permet veure quina mena d'habitada hi ha a una banda i l'altra de la frontera, que un cop creuada, a Juárez, es torna un terreny desconegut per a les dues amigues *gringas* de set anys, però amable, fins i tot acollidor, quan entren a un cafè per vendre més cartolines: la gent transforma l'enganyifa en un joc que s'encomana de la innocència infantil. De nit, quan tornen a casa, són culpables d'haver desobeït les lleis dels adults, han fet patir els familiars, i la reacció, si bé en el cas del pare sirià és brutal, en el cas de la Mamie és indulgent, potser gràcies als sants i als Proverbis.

De la infantesa a Texas saltem a l'adolescència a Xile. «Andado: un idilli gòtic», encara que sembla seguir un model clàssic de construcció narrativa, amb un cert simbolisme, explica una història ben senzilla però amb una condensació de tants elements heterogenis que se m'afigura com una obra mestra de debò. La imminència d'un canvi social que amenaça els privilegis d'un gran terratinent i la seva família s'entrellaça amb l'experiència pertorbadora de la noia protagonista en perdre la virginitat. L'olor i les imatges dels *aromos*, arbres florits de color groc, embolcallen els sentiments que xoquen amb el poder i l'encant seductor d'un món caduc, una consciència desperta però massa acomodada que no pot fer gaire res davant la força imprevisible del món, del temps i de la naturalesa humana. La família, la feminitat i el silenci es mostren abusadorament, i al final hi ressona l'aspecte més cruel de la solitud, reblat per la figura del sereno i la seva cantarella, una troballa genial.

Seria fantàstic poder explicar amb detall totes les històries, però avançant potser a un ritme més jazzistic, sincopadament com si seguíssim la manera de Berlin, també podrem abraçar el cos del llibre. L'estranyesa del paradís, la vitalitat dura, crua, n'és un punt central, una idea per referir-se a les relacions de parella, d'amistat, a la barreja de cultures i classes socials, a la felicitat i els somnis de prosperitat. També a la hipocresia i l'egoisme. O simplement l'amor i l'odi que hi ha a cada terra d'origen o bé a la que s'adopta per construir-hi la pròpia llar. Les cases són importants, aquí. Al voltant d'aquest pinyol d'emocions i de saviesa reunida hi ha una observació maniàtica per la roba, el menjar i els noms de marques comercials, combinada amb una visió de la realitat treballada amb lucidesa, amabilitat i afinitat amb els personatges i el paisatge. Les el·lipsis no escatimen els moviments de la complexitat d'una veu que pensa en el que recorda, i que ordena amb sensibilitat el que s'empesca amb lògica. Un fragment de «De la pols a la pols», en què assistim al funeral d'un motorista jove, s'esquitxa amb humor negre i tot seguit amb un lirisme tan delicat com sec: «Hauria estat de mal gust per part meva dir a les companyes de classe que hi havia un munt d'homes increïblement guapos al funeral. De tota manera els ho vaig dir.»; «Tothom se'n va anar trist i en fila i després es van sentir els espetecs i els rugits de les motos i el ressò dels cascs quan els cotxes funeraris es van allunyar al galop, decantant-se perillosament, mentre petaven els fuets i els faldons dels frac negres dels cotxes voleiaven al vent.» Al conte «Itinerari», la narradora evoca una escena de retrobament amb una seva tia que sembla encarnar la immensitat que l'ha separat de la família, del pare, del passat i de la vida que hauria pogut ser diferent: «Vaig quedar envoltada de les enormes ponsèties dels seus pits. Tot i que no ho volia, m'hi vaig aferrar, m'hi vaig enfonsar, en ella i la seva olor de loció Jergens i de pólvores de talc Johnson. Em vaig reprimir un sanglot.» A «La casa de tova amb teulada de llautó», una terra abandonada i una casa mig en ruïnes a Mèxic, amb uns veïns grotescos, són l'escenari on un matrimoni jove amb fills mira de sobreviure. Ell és músic de jazz i toca de nits en un local del poble. Ella s'enfronta als ratolins, al pou i al jardí. Té una aventura amb un amic, fins que a la tardor se'n van a Nova York. L'abandó del lloc on hauria pogut arrelar el matrimoni que no va funcionar és en part un pretext perquè l'escriptura torni on Berlin no podia tornar, a l'exuberància i la bellesa de la bogeria quan era jove. Però l'aire del joc amb

si mateixa, i d'una certa nostàlgia que l'acarana, que pot fer pensar en els llibres autobiogràfics de Gerald Durrell —tot i que el paradís de *La meva família i altres animals* no té les ombres ni ambigüitats d'aquest—, Lucia Berlin sap adreçar-lo amb un rebuf més enllà de l'àmbit de l'anècdota. La reprimenda del veí quan ella posa verí a la cuina per matar els ratolins és la lliçó, per bé que dubtosa, de convivència i respecte que dóna un home depravat i sabatot que no sempre ha sabut respectar-la. L'aprenentatge i l'experiència contenen sovint un fons esgarrapat per la humiliació que ni la solidaritat pot evitar.

Les protagonistes d'aquests contes són les dones, i Lucia Berlin ensenya la intimitat i la força de la seva presència a través dels records i les sensacions i reflexions que susciten. Doncs confrontades amb homes, amb la família, amb si mateixes, amb l'alcohol i altres dependències estranguladores de l'ànima. La tendresa envelleix, però fins i tot el riure rogallós que s'apaga o el silenci més ferm esdevenen una exploració de l'amor i de les veritats concretes amb les quals la vida queda marcada. Aquesta és una obra per sempre, que sempre mereixerà el reconeixement a l'audàcia amb què es pot escriure i ser una dona.

Imatge de l'article:

Richard Diebenkorn, Untitled (Horse and Rider), 1954.

- ETIQUETES: [DAVID FOSTER WALLACE](#) [FLANNERY O'CONNOR](#) [GERALD DURRELL](#) [HAROLD BLOOM](#) [HEMINGWAY](#) [JAMES JOYCE](#)
- [L'ALTRA EDITORIAL](#) [LA MEVA FAMÍLIA I ALTRES ANIMALS](#) [LUCIA BERLIN](#) [LYDIA DAVIS](#) [MANUAL PER A DONES DE FER FEINES](#)
- [RAYMOND CARVER](#) [TXEKHOV](#) [UN VESPRE AL PARADÍS](#)

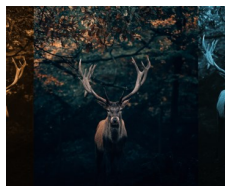
ALBERT TARRÉS | ÚLTIMES PUBLICACIONS

(Girona, 1978). Va estudiar filologia catalana. Va col·laborar en la revista *Divers* i va participar en el recull de contes *Ciutats imaginades* (Cossetània). Ha publicat un llibre d'haikus, *En la fulla i la nit* (Viena Edicions). Ha escrit per a les obres *Noc, on la remor repensa* i *La fageda d'en Joan*, del fotògraf Pep Sau. En relació a l'aspecte gràfic, destaca l'autoedició de fanzines i altres treballs com *Ermítarbre*, les il·lustracions per a la plaquette d'Irene Tarrés *Treta de terra* (Els papers discols) i per a la *Revista de Girona* (Núm. 253).

Articles relacionats

El fenomen Sally Rooney

Els cérvols i la neu: la proposta de Toni Sala contra el «realisme academista»

[Llibres](#)
[Cultura](#)
[Nosaltres](#)
[Contacte](#)

© LA LECTORA
hola@lalectora.cat

[Política de privacitat](#)
[Copyleft](#)

